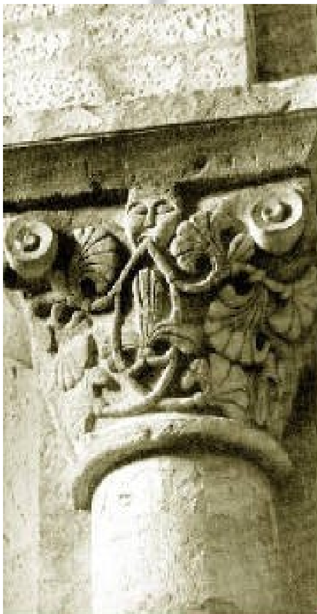
Syncretisme van het heidendom naar de hedendaagse Nederlandse cultuur.

Deze lezing zal gaan over het versmelten en overnames van de heidense rituelen en feestvieringen naar het christelijk geloof. Ik beperk mij hier slechts toe omdat dit het grootste raakvlak heeft met wat wij heden ten dagen meemaken in onze cultuur. Ik hou deze lezing om interesses te wekken voor de levens en gedachtewijzen van onze voorouders. Een groot deel is dan wel versassend en anderzijds bestaand uit leuke weetjes die te maken hebben met alledaagse, ingeburgerde feesten en rituelen waarbij de ontstaansgeschiedenis geheel dan wel volledig verloren is gegaan.

Boomverering
De eik werd door de Germanen als een god aanbeden door het uitgangspunt dat iedere god een eigen plant had. om de massale volkstoeloop bij de eiken op te vangen zetten de christenen bijvoorbeeld een Mariabeeld of een kapelletje in de bomen zodat de bevolking daar verder kon blijven bidden... maar dan op een christelijke manier.

Wodansverering
Ook op oude gebouwen, kerkjes en kloosters uit de middeleeuwen vinden we soms nog Wodans afbeeldingen vinden met windstromen van uit zijn mond of bladeren. Het staat symbool voor de sprekende godheid.
Middeleeuwse christenen hebben deze godsverering waarschijnlijk christelijk geïnterpreteerd. Wodan werd namelijk in de voorchristelijke tijd afgebeeld als de eenogige. De nog overgebleven zogenaamde Wodansmaskers zijn allemaal met twee ogen weergegeven. Dit is al op een gesyncretiseerde weergave van een symbool dat zijn vermoedelijke oorsprong vind in de Germaanse cultuur.

Syncretisme van het heidendom naar de hedendaagse Nederlandse cultuur.

De oorsprong van Pasen

Waar veel mensen denken dat Pasen een oer christelijk feest is, is het wel een feest met heel veel overeenkomsten in de gebruikte rituelen met die van de oud Germaanse cultuur.

Een voorbeeld van een feest die hier op lijkt zijn de lentefeesten die in de Germaanse cultuur ter ere van de vruchtbaarheid en de terugkeer van de zon, die de natuur heeft doen ontwaken en vruchtbaar heeft gemaakt. Dit lentefeest werd ook wel Ostara genoemd.

Een goed voorbeeld van een hergebruikt ritueel zijn de paasvuren. De bedoeling van de vuren is het ondersteunen van de zon op zijn terugkeer. In het oosten van Nederland en het aangrenzende westen van Duitsland, het aloude woongebied van de Saksen, is dit gebruik nog altijd een levendig onderdeel van Pasen.

De paashaas en paaseieren zijn nog zon voorbeeld van een gerecycled ritueel. Zo worden paaseieren opgehangen in de bomen, hetgeen een overblijfsel is van de bomenaanbidding uit de Germaanse traditie.

Kerstmis

Kerstmis vertoond ook rituelen die overgenomen zijn vanuit de Germaanse traditie:

Het gebruik van de kerstboom gaat terug naar een vruchtbaarheidssymbool uit de Germaanse cultuur en staat onder andere voor de eeuwige wederkeer de hergeboorte. Waarschijnlijk hadden reeds de Germanen voor de kerstening rond de tijd van joel een altijd groene boom in huis of op het erf. Vanwege deze heidense wortels heeft de Rooms-katholieke Kerk de boom lange tijd geweerd uit het christendom, maar heeft deze nooit uit kunnen drijven. Zodoende is ook dit gebruik gesyncretiseerd.

Berserker rituelen op de Waddeneilanden

In de Sunderomfeesten op de Waddeneilanden zien we in de woeste uitdossing van de jongens die man worden ook nog een overblijfsel van een oud berserker-ritueel. De uitdossing kan tegenwoordig allerlei vormen aannemen. De Waddeneilanden lagen behoorlijk geïsoleerd, met als mooi gevolg dat deze rituelen langer gespaard bleven.

Syncretisme van het heidendom naar de hedendaagse Nederlandse cultuur.

Carnaval
In de Germaanse mythologie lijkt het er op dat carnaval in oorsprong ook een oud ritueel is: de oude Germanen zouden Koning Winter en zijn begeleidende boze geesten hebben verdreven door lawaai te maken en zich exact zo uit te dossen als die boze geesten.

Sint maarten
Het feest van sint maarten is ook oorspronkelijk een Germaans feest ter ere van Wodan. Men bracht dankoffers en brandde reinigende vuren om de vruchtbaarheid van het land en vee te bevorderen. Later werd het vooral een kinderfeest, kinderen trokken met lampions met een kaarsje langs de deur voor snoep en fruit. In onder andere de Zaanstreek en Almere gaan kinderen op 11 november nog steeds met zelfgemaakte lampions langs de deuren om te zingen, waarvoor ze snoep krijgen. Op andere plaatsen wordt een Sint-Maartensvuur gebrand. Sint Maarten was vroeger de datum waarop geslacht werd en het vee op stal ging. Het is dan ook niet verbazend dat de Sint-Maartensvuren niets met Sint Maarten te maken hebben. Dit vuur zou de vruchtbaarheid van veld en vee bevorderen. De tocht met lampionnen diende ter ondersteuning van de zon die in kracht afnam en om boze geesten te verjagen.

Meiviering
Het meifeest, met zijn overdadige vruchtbaarheidssymboliek, niet alleen ten aanzien van land, gewas en vee, maar ook ten aanzien van huwbare jongens en meisjes, want net als tegenwoordig is de lente gewoon iets magisch ten aanzien van vruchtbaarheid. Hoewel het meifeest grote regionale verschillen kende, begon het in de nacht ervoor, in wat in Duitsland Walpurgisnacht heet. Tijdens dit feest werden en worden nog steeds traditioneel vuren ontbrand.

Sinterklaas
Ook zoiets ingeburgerd als sinterklaas is een bijzonder overblijfsel van de oude Germaanse traditie. Het rijden over de daken gaat waarschijnlijk al terug naar Wodan, die deze kunst ook beheerste zoals beschreven in verhalen over de wilde jacht. Sinterklaas zijn uiterlijk zou ook overeenkomen met het uiterlijk van Wodan. Wodan reed namelijk ook op een schimmel, de achtbenige Sleipnir, waarmee hij door de lucht vloog, en zijn speer zou de Sints verchristelijkte staf kunnen zijn.
Meer Sinterklaastradities lijken af te stammen van Germaanse tradities. Tijdens het Germaanse winterzonnewendenfeest vroegen jonge meisjes aan wodan een afbeelding van hun nog onbekende toekomstige geliefde. tegenwoordig zijn dat de speculaaspoppen die we van pa en ma krijgen. Het gooien van cadeaus in schoorstenen zou afstammen van offeren in de Germaanse vuurplaatsen.

De Zwarte Pieten staan mogelijk symbool voor Hugin en Munin, de raven die Wodan op de hoogte hielden van wat er gebeurde. Ook word gedacht aan de Einherjer als symboliek. Het strooien met letters wordt gekoppeld aan het feit dat Wodan ons de runetekens gaf. En de kleine liederen die rijmen en gezongen worden rond die periode hebben te maken met het feit dat de dichtkunst aan Wodan gewijd was.

In andere delen van Europa kennen ze geen zwarte piet maar daar hebben ze de Perchta. De Perchta komt in het grootste deel van het Duitse taalgebied voor, maar ook in Tsjechië en Slovenië. In het midden en noorden van Duitsland, waar Vrouw Holle. vaak wel bekend is, is Perchta onbekend. Perchta treedt op tussen de winterzonnewende (rond 21 december) en 6 januari (Driekoningen). Vooral 6 januari is haar dag, er werd feestgevierd en speciaal voedsel bereid. Ze rijdt in deze periode door de lucht als aanvoerster van de Wilde Jacht, Ook Frigg rijdt met haar man Wodan als aanvoerster van de Wilde Jacht door de lucht tijdens deze periode.

Oud en nieuw

Waarom vieren we een nieuw jaar? De Germanen zijn er ook ooit mee begonnen: door de nodige herrie te maken verjoegen zij in de nacht van 31 december de kwade geesten van het oude jaar en verwelkomden het nieuwe jaar. Tijdens de Midwinterfeesten vierden de Germanen de wedergeboorte van de zon en het opnieuw ontwaken van de natuur. Ze geloofden dat in de nachten de goden naar de aarde afdaalden om weldaden te verspreiden. De Germanen hoopten dus al op positieve veranderingen. En wij doen anno nu eigenlijk niets anders.

Driekoningen

Het oorspronkelijke Midwinterfeest in West Europa duurt ongeveer tot en met 6 januari. Het grappige is dat de christenen hun kerstmis als begin en hun driekoningen als het einde van deze periode hebben geplaatst. Natuurlijk niet zo verwonderlijk, want het Midwinterfeest was een wijdverbreid feest in een groot gedeelte van Europa. Voor de oude Germaanse volkeren was het slot van dit Midwinterfeest, de zogenaamde dertiendag, een teken dat de donkere dagen overwonnen waren en dit werd gevierd met grote eetfeesten.

Bronnenlijst:

– www.Wikipedia.com
– http://borro3.tripod.com/id147.html
– http://www.jefdejager.nl/carnaval.php
– http://www.terugblik.com/divers/sintmaarten/sintmaarten.html
– http://www.rkk.nl/actualiteit/2004/detail_objectID560966_FJaar2004.html
– http://mens-en-samenleving.infonu.nl/sociaal-cultureel/48169-oud-en-nieuw-tradities-en gebruiken.html
– http://members.chello.nl/~bburger/Deel%2010/Atheist%20deel10.htm

